

Stærekassen

Lesning af Teatersagen efter moderne Principer.

Viggo Carling fremsætter et Forslag, gaaende ud paa, at Det kgl. Teater lader sine bedste Forestillinger optage som Film.

Det er nu ti Aar siden, at vi overværede den første spæde Begyndelse til Petersen og Poulsens Talefilm. Nogle Aar senere afholdtes den skelsættende Matiné i Industriforeningens Aarsen, hvor Billederne for Alvor fik Mæle.

Jeg husker, at jeg forlod disse Forevisninger i en i Ordets bedste Forstand loftet Stemning. Jeg sagde til mig selv: Nu kan det ikke vare ret længe, før vi kan gaa hen i en Biograf og se og høre de bedste Kunstnere fra Théâtre Français, Burg-Teatret, Deutsches Theater og

Haymarket. Verdens ypperste Teaterkunst vil komme til os, vi behøver ikke mere at rejse udenlands for at gaa i Teatret, vi kan sidde hjemme og følge med og kan oven i Købet paa en let og behagelig Maade opfriske vore Sprogkundskaber!

Men Udviklingen gik en anden Vej. Talefilmen faldt i Hænderne paa Film-Spekulanterne i Hollywood og Berlin. Stumfilmen forsvandt i Løbet af forbløffende kort Tid; men i Stedet for de virkelige Talefilm, d. v. s. Film, der erstattede Teatret, fik vi Stumfilm med Lydakkompagnement og en Smule indlagt Tale, et lille nødtørfigt Pip hist og her, der gengaves paa Dansk med lysende Bogstaver nederst paa Strimlen. Enkelte af disse „Produktioner“ var sikkert fortræffelige set fra Film-Synspunkter, men Théâtre Français og Burg-Teatret og Scenekunstens andre store Hjemsteder rykkede ikke en Centimeter nærmere.

Aarene gik, og vi fik de første danske Talefilm. *Præsten i Fejlbj* og *Kirke og Orgel* syntes at behude en Vending i Retning af det, jeg

havde foregøjet mig. Desværre blev disse agtværdige Film hurtigt efterfulgt af andre, der laa i omtrent samme Niveau som den gamle Stumfilm med alle dens Unoder. Det syntes, som om en stor teknisk Opfindelse var faldet ned til Jorden kunstnerisk set. I Stedet for at gavne Teaterkunsten skadede den oven i Købet, idet Publikum svigtede Teatrene tiltrukket af Biografernes ydre Glans, Markedsreklame og lave Billetpriser.

Hvad Talen angik, serveredes den til Overmaal i Radioen. Til Overmaal, siger jeg, for staar det ikke nu efter de forløbne Aars Eksperimenter de fleste klart, at Hørespillene ikke kan blive nogen Erstatning for Teatret! Af Stykker udelukkende skrevet for Radioen har der kun været givet enkelte, der indeholder blot en lille Anelse om en ny Kunstart. I Stedet er man faldet tilbage paa det almindelige dramatiske Repertoire, men disse Udsendelser har saare lidt med Teater at gøre, de kan i bedste Fald kun betegnes som gode Oplæsninger, hvilket jo er noget

adskilt. Publikum har ikke nok med at høre, man vil se . . . det skiftende Minespil, det sceniske Billede, man vil staa Ansigt til Ansigt med Kunstneren. Derfor har Filmen trods alle Mangler større Tiltrækning end Radioens dramatiske Afdeling, i hvert Fald saa længe at Pjernsynet ikke er blevet en praktisk Realitet, og det synes stadig at have lange Udsigter.

*

For nogle Uger siden sad jeg i det store Palace Teater i London og saa for første Gang en Film, der virkelig fortjener Navn af Talefilm. Det var *Dinner at Eight* af den populære Forfatterinde Edna Ferber. For første Gang saa og hørte jeg en Teaterforestilling overført paa det hvide Lærred, saaledes at Hovedvægten, som i det gode Skuespil, var lagt ikke paa ydre Ramme og store Optrin med Kor, Landskabsbilleder og Tricks, men paa Personer, Tale, dramatisk Handling, god Skuespilkunst, en rammende, underholdende vittig Replik. Det var simpelt hen en Oplevelse.

Medens Teaterstykket er delt i tre

eller fem Akter, var denne Film delt i maaske 50 Akter; man fulgte naturligt Personerne fra deres Hjem til Kontor, til Hotelværelset eller, hvor de begav sig hen, men Scenerne skiftede ikke for at blænde Publikum med flotte Interierer eller Udendørsbilleder, der skiftedes kun, naar Handlingen absolut krævede det, Personernes Tale, den psykologiske Konflikt var Hovedsagen. Publikum var uhyre interesseret.

Det faldt mig ind, at paa samme Maade og med Udsigt til samme Held kunde man optage Teaterstykker som Jakob Knudsens og Sven Langes *Den gamle Præst*, Henri Nathansens *Indenfor Murene*, Kaj Munks *Ordet*, Ibsens *Vildanden* og *Et Dukkehjæm*, Heibergs *En Sjæl efter Døden*. Man kunde paa denne Maade give alle første Rangs sceniske Arbejder nyt Liv, forudsat at Rollerne var besat med de bedste Kræfter og under Ledelse af fremragende Instruktører. Ejendommeligt er det at se, at de initiativrige svenske Filmfolk lige har haft Held med Optagelsen af Gustav Esmanns *Den kære Familie*, vel nok den mest

klassiske Lystspilforestilling af Det kgl. Teaters moderne Repertoire. Vilde det ikke have været naturligere, om Teatret selv havde besørgt Arbejdet!

For nylig udtalte Dansk Tonefilms Diktator Direktør Bauder, at han heller end gerne vilde fremstille gode danske Talefilm som for Eks. *Der var engang* —, forudsat at han havde den tilstrækkelige Kapital til Raadighed. Det er en kendt Sag, at medens *Præsten i Fejlbj* gav et smukt Overskud, var der økonomisk set ingen Fortjeneste ved *Kirke og Orgel*. Derfor havde Dansk Tonefilm følt sig tvunget til at slaa ind paa den mere folkelige Genre. Man spørger sig selv, om ikke Hr. Bauder for hurtigt har givet op; to Forsøg, hvorefter det ene lykkedes og det andet dog ikke mislykkedes burde ikke skræmme en tapper Mand!

Men det skal indrømmes, at en saadan Opgave ikke naturligt hører ind under en Forretningsmands Omraade. Derimod har vi her i Landet en Institution, der sidder inde med alle Muligheder for at løse denne Opgave og som ved at løse den

Gaston Baty, Louis
Jouvet, Charles Dullin

man

Det kgl. Teater saa snart som muligt paabegynder Optagelsen af et Udvalg af dets bedste moderne og ældre Forestillinger som Talefilm. I disse Film skal alle dets fast ansatte Kunstnere — maaske suppleret med enkelte Kapaciteter fra Privatteatrene — medvirke. Forfatterne skal tilrettelægge deres Stykker for Filmen, og Teatrets Instruktører skal i Samarbejde med vore dygtigste Filminstruktører forestaa Optagelserne. Naar Filmen er færdig skal den til rimelige Priser forevises i Størrekassen, der for Stor-Københavns Vedkommende faar Monopol paa disse Forestillinger. Naar Filmen har haft Premiere i København gaar den til Provinsen, Norge og Sverige.

Hvis et saadant Program er gennemførligt vil bl. a. følgende være opnaaet:

1. Ikke alene København, men hele Landet vil faa Glæde af den kgl. Kunst, hvilket maaske i højere Grad end spredte Turnéer til dyre Priser vil stille Landet forstaaende, naar det gælder om at dække Teatrets Underskud.

2. Størrekassen, der nu staar for-

en indre Ombygning vil være uundværdig. Paa den nuværende Scene kan indrettes Film-Atelier. Det, navnlig fra Kongens Nytorv set, arkitektonisk skæmmende Taarn kan nedrives eller bringes i Højde med det gamle Teaters Tag.

3. Vi vil efterhaanden faa samlet et Film-Arkiv, som vil blive en uværdelig Skat for senere Generationers Publikum, Instruktører, Scenekunstnere og Kritikere.

Man vil maaske indvende, at Det kgl. Teater paa denne Maade slaar sig selv ihjel, idet Publikum antagelig hellere vil se en billig og god kgl. Film end en dyr og undertiden mindre god kgl. Forestilling. Det er muligt, men saa der Teatret med Ære, thi det genopstaar jo samtidig i Bygningen ved Siden af som Fugl Feniks af Asken. I hvert Fald er det den Vej, Udviklingen gaar. Ligesom andre Etners Krigsministeriet, Postvæsenet og Statsbanerne tager alle moderne Hjælpemidler i deres Tjeneste, saaledes bør Det kgl. Teater, medens Tid er, udnytte den Teknik, der unyttet faktisk er en Trusel mod dets fortaente Eksistens.

Brug for Penge, Initiativ, kunstnerisk Vovemod og god Vilje hos Kunstnerne. Men mon den gode Vilje ikke er til Stede! Og mon ikke Rigsdagen med Venlighed og maaske ogsaa med et Hils Løttelsens Suk vil modtage et Forslag, der giver den haabløse Størrekasse en ny Berettigelse!

*

Mod Forslaget vil man endvidere indvende, at det ikke løser Spørgsmaalet Opera og Ballet. Men ogsaa paa disse Omraader har Filmen sikkert en Fremtid. I New York saa jeg i 1929 den saakaldte Grandeur-Film, den største Opfindelse, der er gjort paa Filmens Omraade, siden Telen blev indført. Grandeur-Filmen vises paa en Skærm, der er tre Gange saa bred som den Flade, der nu anvendes i Biograferne. Den nuværende Optagelsesmetode og Skærm lider af den Fejl, at Ensemblebilleder bliver for smaa i Forhold til Virkeligheden og Nærbilleder for store. Grandeur-Filmen bevirker, at man ser et Billede, der nøje svarer til en almindelig Scenes Dimensioner, og hvor Personerne, naar de er i For-

ser nøjagtigt ud som paa Det kgl. Teaters Scene. Naar Grandeur-Filmen kommer, vil man paa Film kunne vise hele Balletten og Operaen med. Hvis ikke Verdenskrisen havde væltet alle Dispositioner, havde den for længst erobret vore Biografer. Men Opfindelsen er gjort, den ligger fiks og færdig. Saa snart den tages i Anvendelse vil baade Opera og Ballet kunne gengives med Naturløstskab i Filmteatra.

Der er saaledes ingen Grund til at antage, at Størrekassen omdannet til Statens officielle Biograf vil komme til at savne Materiale. I den første Tid vil man, hvis det bliver nødvendigt, kunne supplere de danske Film med ledige Film fra Udlandet, som vi maaske ellers ikke vilde faa at se. — —

Vore udmærkede Ingeniører Petersen og Poulsen har skabt en dansk Talefilm-Opfindelse af gennemgribende teknisk Betydning. Den kan ogsaa faa en stor kunstnerisk Betydning i en Tid, hvor alle, der man skatte til Kunsten, kræver Delagtighed i dens Gøder.

Viggo Carling.